

Zaštita mentalnog zdravlja djece i mladih u Primorsko-goranskoj županiji

– prikaz rada savjetovališta za mlade –

Daina Udovicich Corelli, Kristina Božić

Nastavno zavod za javno zdravstvo primorsko-goranske županije

Zaštita mentalnog zdravlja u Hrvatskoj se prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti od 2008. godine provodi u županijskim Zavodima za Javno zdravstvo. Mjere zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti obuhvaćaju savjetovanje usmjereno zaštiti mentalnog zdravlja djece i adolescenata, rad na očuvanju mentalnog zdravlja djece i adolescenata s rizičnim ponašanjem te rano otkrivanje, dijagnostiku i terapiju djece i adolescenata s poremećajima ponašanja i problemima mentalnog zdravlja. Prema smjernicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo veliki naglasak stavljen je upravo na ranu detekciju poremećaja ponašanja i problema mentalnog zdravlja koja obuhvaća rad s nastavnim osobljem predškolskih i školskih ustanova u cilju ranog prepoznavanja poremećaja ponašanja i problema mentalnog zdravlja djece i adolescenata, savjetovanje, individualnu i grupnu terapiju za djecu i adolescente s poremećajima ponašanja i problemima mentalnog zdravlja, sudjelovanje u liječenju i rehabilitaciji prema medicinskoj indikaciji sukladno suvremenim medicinskim saznanjima i stručnim smjernicama te uključivanje obitelji u terapijski proces. Takve mjere se provode u Odsjeku za prevenciju ovisnosti u Nastavnom Zavodu za javno zdravstvo PGŽ. Svi pregledi i aktivnosti za korisnike sa zdravstvenom iskaznicom potpuno su besplatne.

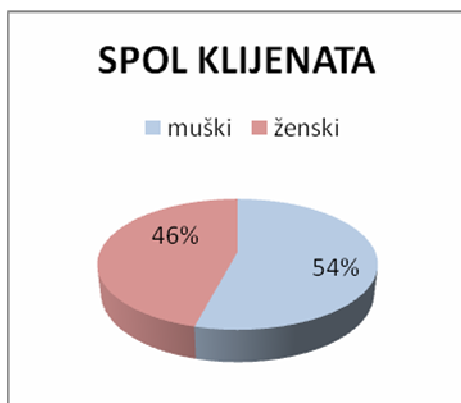
Savjetovalište za mlade Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije osnovano je 2006. godine kao oblik indicirane prevencije. Klijenti savjetovališta su mladi u riziku kod kojih je identificiran minimalan, ali vidljiv znak ili simptom nekog poremećaja. Cilj takvog preventivnog rada je pristupiti i doći do mlade osobe koja je u riziku što ranije tijekom njegovog odrastanja kako bi se ojačalo njegovo mentalno zdravlje. Savjetovalište je za klijente otvoreno 5 dana u tjednu za područje Grada Rijeke i susjednih gradova i općina, te jednom u dva tjedna na kvarnerskim otocima (Krk, Cres, Lošinj) i u Gorskom kotaru (Delnice). U Savjetovalištu rade četiri psihologinje, defektolog, liječnica i diplomirana učiteljica koji su educirani za savjetodavni i psihoterapijski rad. Klijenti koji se javljaju najčešće su srednjoškolci i njihovi roditelji, te osnovnoškolci i ostali mladi ljudi. Upućeni su najčešće od stručnih suradnika i nastavnika škola, liječnika specijalista školske

medicine, Centara za socijalnu skrb, Općinskog državnog odvjetništva i Prekršajnog suda te po preporuci poznanika i ostalih stručnjaka koji su naši suradnici. Osim rada sa rizičnom djecom i mladima te njihovim roditeljima, od 1. rujna. 2006. Savjetovanište radi i sa eksperimentatorima koji su se dosad javljali u Odsjek za izvanbolničko liječenje ovisnosti. Razdvajanje ove rizične populacije od ovisničke omogućilo je kvalitetniji rad s jednom i s drugom. Po dolasku započinje savjetodavni odnosno psihoterapijski rad s klijentom, ovisno o problematici. Po potrebi, psiholog vrši sveobuhvatnu psihodijagnostiku uz provođenje strukturiranog intervjua. Na temelju toga započinje savjetodavni/psihoterapijski rad metodom izbora koja najčešće uključuje aktivno slušanje, ventiliranje emocija, kognitivnu restrukturaciju problema te rad na bihevioralnim promjenama kod klijenta. Po potrebi se u rad uključuje i obitelj, kao podržavajući okolinski faktor.

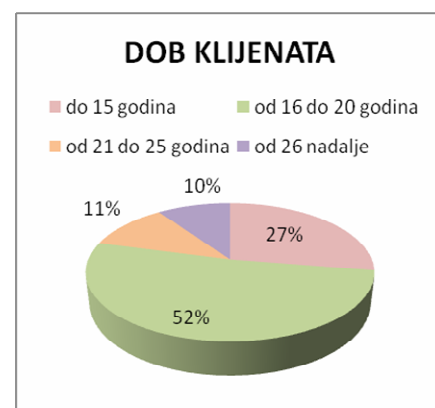
Najčešći razlozi dolaska u savjetovanište su:

- Problemi u ponašanju (agresivnost, nemir, izostanci iz škole, ekscesivno ponašanje)
- Eksperimentiranje s drogama i ovisnost (opijanje, eksperimentiranje, ovisnost)
- Problemi u učenju i savladavanju nastavnog sadržaja
- Obiteljski i vršnjački odnosi (roditelj –dijete, odgojni stilovi, partnerski i prijateljski odnosi)
- Emocionalne poteškoće (anksioznost, stres, depresija, kronične bolesti)
- Nisko samopoštovanje
- Teške životne prilike

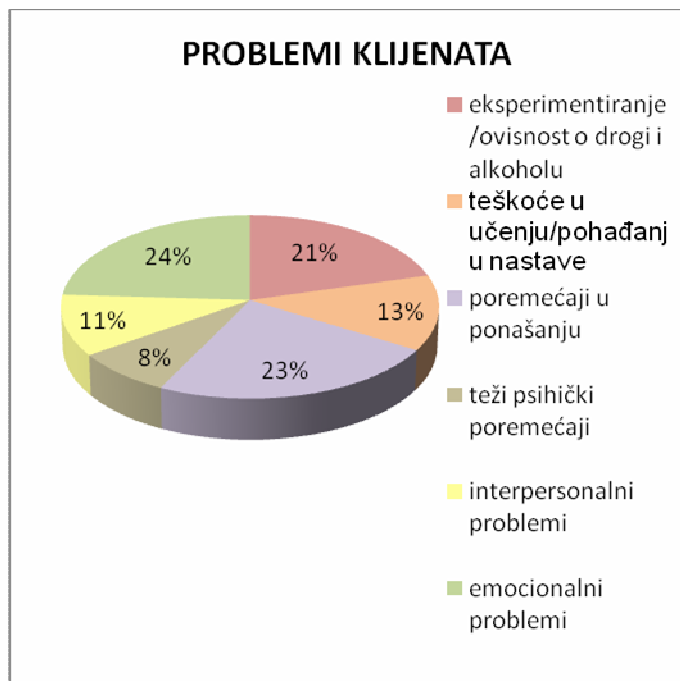
Od osnutka Savjetovaništa zabilježeno je 3453 dolazaka. Broj klijenata uključenih u savjetovanje je 615 i broj roditelja ili ostalih osoba u pratnji 421.

Slika 1.

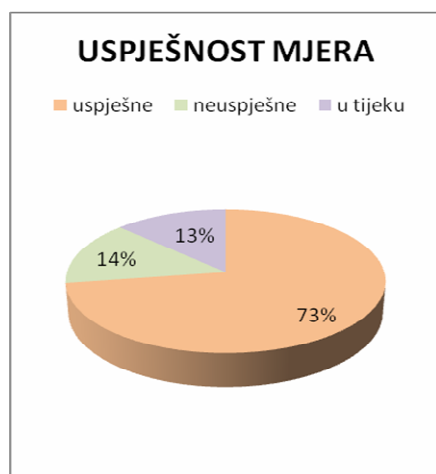

Slika 2.

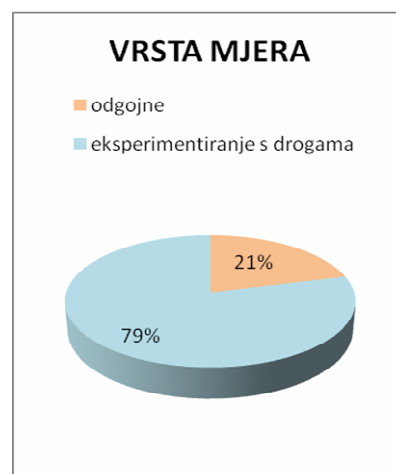

Slika 3.

Posebne obveze specifičnost su rada Savjetovališta. Mladima, kojima je izrečena posebna obveza uključivanja u savjetovališni rad ili odvikavanja od droge, nakon uspješno realizirane mjere Općinsko državno odvjetništvo donosi odluku o odbačaju kaznene prijave. Rad sa takvim klijentima temelji se na prevenciji budućih rizičnih ponašanja kroz usvajanje novih životnih i socijalnih vještina, novih obrazaca ponašanja, promjeni stavova te efikasnom suočavanju s problemima.

Slika 4.

Slika 5.

Kod problematike eksperimentiranja s drogama s klijentima upućenima od CZSS-a i ODO-a posebno se ustraje u provođenju propisane posebne obveze te održavanju apstinencije u određenom vremenskom roku (od 3 mjeseca do 1 godine).

Uz individualno i obiteljsko savjetovanje i psihoterapiju, u našem centru organizirane su i grupe za socio-emocionalno učenje. Rad u grupi za socio-emocionalno učenje (Marvin Maurer i Marc A. Brackett) provodi se u sklopu selektivne prevencije te je usmjeren na pozitivan socijalni i emocionalni razvoj. Program je namijenjen učenicima rizičnog ponašanja od petog do osmog razreda osnovne škole u kojem djeca uče prepoznati i imenovati emocionalna stanja te regulirati vlastite emocije. Također, tijekom rada koriste se djetetova osobna iskustva, te je jasna primjena naučenoga u svakodnevnom životu.

Cilj programa emocionalnog opismenjivanja je steći bogat rječnik za identificiranje, imenovanje i izražavanje različitih emocionalnih iskustava, razumjeti emocionalna stanja i perspektive drugih, razumjeti vezu između misli, osjećaja i ponašanja, naučiti što je u pozadini osjećaja, shvatiti da ljudi ne izražavaju uvijek emocije točno ili na sličan način, percipirati promjene u intenzitetima raspoloženja i emocija, razumjeti da svatko ima pravo na svoje osjećaje, dijeliti i komunicirati svoje misli i osjećaje s vršnjacima, nastavnicima, roditeljima, izabrati primjerene emocionalne/ponašajne odgovore za rješavanje socijalnih teškoća i konflikata te graditi odnose povjerenja s drugima.

Program je zamišljen kao fleksibilni niz aktivnosti u kojem djeca imaju zadatke koji se tiču razmišljanja o sebi, analize školskog materijala i događaja, obiteljskih interakcija, simboličkih reprezentacija riječi, diskusija. Koriste se pozitivni izrazi kao ushićenje, negativni kao sram. U cijeli proces uključeni su i roditelji s kojima djeca imaju zadatak razgovarati o emocijama kojima su razgovarali na grupi.

Screening mentalnog zdravlja

U skladu s promjenom Zakona o zdravstvenoj zaštiti te slijedom Ugovora s HZJZ o organiziranju djelatnosti zaštite mentalnog zdravlja iz 2010. godine u rujnu 2010. je krenuo sveobuhvatan program „Screeninga“ za mentalno zdravlje učenika 7. razreda grada Rijeke. Primjena jednostavnog i kratkog screening upitnika pod nazivom „Moje snage i poteškoće“ koji djeca popunjavaju u okviru redovnog kalendara sistematskih pregleda i cjepljenja uspjela je uz suradnju Službe školske medicine Zavoda, stručne službe škola te uz podršku Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije. Riječ je o poznatom i provjerenom instrumentu, koji je u upotrebi u Europi i SAD-u, čija je svrha rano otkrivanje rizika za moguće probleme u

mentalnom zdravlju djece i mladih. Ovakvom mjerom screeninga i rane detekcije nastojimo umanjiti veliki raskorak između realnih potreba adolescenta i pruženih usluga. Naime, sva istraživanja i praksa pokazuju da 12–27 % adolescenata osjeća poteškoće vezane uz njihovo mentalno zdravlje. Nažalost svega 15-30 % onih koji trebaju, dobije pomoć. Tijekom rujna i listopada ukupno su Screeningom obuhvaćeni svi učenici 7. razreda osnovnih škola Grada Rijeke. Od 1900 obuhvaćene djece njih 300 pozvano je na dodatni razgovor u Savjetovalište za mlade ulici Fiorello la guardie 23. Odaziv u savjetovalište bio je oko 30-40%. Tamo su upućeni u mogućnost uključivanja u neke od opisanih aktivnosti koje im mogu koristiti u rješavanju trenutnih ili sprečavanju budućih teškoća. Namjera je ovu mjeru provesti na čitavoj populaciji učenika 7. razreda Primorsko-goranske županije, kako bi mjere briga za zaštitu mentalnog zdravlja bila sustavna, kontinuirana i sveobuhvatna .